TÜRK DÜNYASI Yıllığı 2024

EDİTÖRLER
Hikmet ÖKSÜZ - Özgür TÜFEKÇİ - Fevzi KIRBAŞOĞLU

NEU PRESS

TÜRK DÜNYASI *Yıllığı* 2024

EDİTÖRLER
Hikmet ÖKSÜZ - Özgür TÜFEKÇİ - Fevzi KIRBAŞOĞLU

NEU
PRESS

Yayınevi: NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI
Publisher: NECMETTIN ERBAKAN UNIVERSITY PRESS (NEU PRESS)
Yaka Mah. Yeni Meram Cad. Kasım Halife Sok. B Blok No: 11 Meram / KONYA / TÜRKİYE
+90 332 221 0 575 www.neupress.org info@neupress.org
Sertifika No / Certificate Number: 49846
ROR ID: https://ror.org/013s3zh21
Crossref Funder ID: 501100016981
Genel Yayın Yönetmeni/Executive Editor:
Dr. Öğr. Üyesi/Asst. Prof. Dr. Fatih KALECİ, fkaleci@neupress.org
Telif ve Lisanslama Müdürü/Rights and Permission Manager:
Muammer KÖROĞLU, mkoroglu@neupress.org

neupress.org

pressneu

Yayın No. / Publication Number: 477

Kitap Adı/Book Title: TÜRK DÜNYASI YILLIĞI 2024

Title in English: TURKIC WORLD YEARBOOK 2024

ISBN: 978-625-8684-04-9

E-ISBN: 978-625-8684-05-6

Editörler/Editors
Prof. Dr. Hikmet ÖKSÜZ
Doç. Dr. Özgür TÜFEKÇİ
Arş. Gör. Fevzi KIRBAŞOĞLU

Tasarım/Design
Büşra UYAR, busra@neupress.org

Redaksiyon/Reduction
Torun BAYRAMLAR, torun@neupress.org

Printing Officers
Muhammed Sami TEKİN, muhammedsami@neupress.org - Nurullah DEMİR, nurullah@neupress.org

Baskı/Printing
Necmettin Erbakan University Press (NEU PRESS)
Yaka Mah. Yeni Meram Cad. Kasım Halife Sok. B Blok No: 11 Meram / KONYA / TÜRKİYE
0332 221 0 575 - www.neupress.org

Sertifika No/Certificate No: 48888

Yayın Türü/Publication Type: Kitap-Monografi-Akademik Yayımlar/Book-Monography-Academic Publications
Yayım Tarihi/Publication Date: Aralık 2025/December 2025
Yayım Yeri/Place of Publication: Konya, Türkiye
Yayın Dili/Language: Türkçe
Ebat/Dimensions: 16x24 cm
Baskı Sayısı/Edition: 1
Sayfa Sayısı/Page Count: x + 531

Kategori/Category: Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler

SDG Category: SDG8 İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme - SDG16 Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar - SDG17 Amaçlar İçin Ortaklıklar

Anahtar Kelimeler: Türk Dünyası, Kültür ve Kimlik, Uluslararası İlişkiler, Tarih
Keywords: Turkic World, Culture and Identity, International Relations, History

**Bu eserin tüm hakları Necmettin Erbakan Üniversitesi Yayınlarına (NEU PRESS) aittir. Eserin tamamı veya bir kısmı 5846 sayılı FİKİR VE SANAT ESERLERİ KANUNU'nu hükümlerine göre, kitabı yayınlayan yayınevinin önceden izni olmadan herhangi bir ortamda yayımlanamaz ve herhangi bir bilgi depolama ve erişim sistemiyle, mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, aktarılamaz ve dağıtılamaz.*

***Eserdeki yazılı olan her türlü bilginin ve yorumun sorumluluğu editörlerin, yazarların kendilerine aittir.*

** All rights of this work belong to Necmettin Erbakan University Press (NEU PRESS). According to the provisions of the "Law No. 5846 on Intellectual and Artistic Works", the whole or part of the work cannot be published in any medium without the prior permission of the publishing house that published the book, and it cannot be reproduced, printed, transferred or distributed by any information storage and retrieval system, mechanical, electronic, photocopying, magnetic or other methods.*

***The responsibility for all kinds of information and comments written in the book belongs to the editors and authors themselves.*

BÖLÜMLER VE YAZARLAR / CHAPTERS AND AUTHORS

1. BÖLÜM: Türk Devletleri
Arş. Gör. Fevzi KIRBAŞOĞLU - Karadeniz Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Orkhan VALİYEV - Hazar Üniversitesi
Burcu TEMÜR - Hazar Üniversitesi
Öğr. Gör. Şennur ÖZDEMİR - Bayburt Üniversitesi
Dr. Nurhan SAĞLAM - Bağımsız Araştırmacı
Prof. Dr. Muhammed Bilal ÇELİK - Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Murat ÖZKAN - Ordu Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Derya ÇAKICI - Trabzon Üniversitesi
Doç. Dr. Alev DURAN - Bağımsız Araştırmacı

2. BÖLÜM: Özerk Topluluklar
Prof. Dr. İlyas KEMALOĞLU - Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Ömer KUL - İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Derya DERİN PAŞAOĞLU - Karadeniz Üniversitesi
Nükhet GÜNTAY - Karadeniz Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Ayşe Beyza ERCAN - Ardahan Üniversitesi

3. BÖLÜM: Türk Nüfus Bölgeleri
Hakan KÜÇÜK - Karadeniz Teknik Üniversitesi
Muharrem BAYRAK - Karadeniz Teknik Üniversitesi
Muhammed Lütfü OSMANOĞLU - Karadeniz Teknik Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Nurettin ÇAKICI - Trabzon Üniversitesi
Doç. Dr. Nilüfer ERDEM - İstanbul Üniversitesi
Doç. Dr. Neval Konuk HALAÇOĞLU - Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Bülent YILDIRIM - Trakya Üniversitesi
Arş. Gör. Fevzi ALTINOK - Karadeniz Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Ahmet KÖKSAl - Karadeniz Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Uğur ÜÇÜNCÜ - Karadeniz Teknik Üniversitesi
Dr. Rıza IŞITAN - Karadeniz Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Bahadır GÜNEŞ - Karadeniz Teknik Üniversitesi

İÇİNDEKİLER/CONTENTS

ÖNSÖZ ..... **ix**

1.BÖLÜM: TÜRK DEVLETLERİ

Süreklilik ve Dönüşüm Ekseninde Modern Türkiye: Tanzimat'tan 2024'e Kurucu Felsefenin Evrimi ve Türk Dünyası Vizyonu **3**
Fevzi KIRBAŞOĞLU

Sovyetler Birliği Sonrası Azerbaycan'ın Dış Politikası **27**
Orkhan VALIYEV & Burcu TEMÜR

Kazakistan **57**
Şennur ÖZDEMİR

Kırgızistan'ın Siyasi ve Jeopolitik Dönüşümü: Dış Politikada Yeni Yönelimler **77**
Nurhan SAĞLAM

Özbekistan **99**
Muhammed Bilal ÇELİK

Türkmenistan **123**
Murat ÖZKAN

20. Yüzyıl Kıbrıs Türk Toplumunun Siyasi, Sosyal ve Kültürel Yapısı (1923-1983) **151**
Derya ÇAKICI

Tarihsel Bağlarda Süreklilik ve Değişim: Türk-Macar İlişkileri **169**
Alev DURAN

2. BÖLÜM: ÖZERK TOPLULUKLAR

İdil-Ural (Tataristan, Çuvaşistan, Başkurdistan) Türkleri **191**
İlyas KEMALOĞLU

Uygurlar **205**
Ömer KUL

Kırım Tatar Türkleri **229**
Derya DERİN PAŞAOĞLU

Sibirya Türkleri ve 21. Yüzyılın İlk Çeyreği Biterken Genel Görünüm 251
Nükhet GÜNTAY

Gagauz Türkleri: Tarih, Kimlik ve Kültürel Süreklilik 263
Ayşe Beyza ERCAN

3. BÖLÜM: TÜRK NÜFUS BÖLGELERİ

Kuzey Kafkasya'da 2024 285
Hakan KÜÇÜK

İki Vatan Arasında: Cumhuriyetin Yüzyılında Balkan Türkleri (1923-2024) 307
Muharrem BAYRAK & Muhammed Lütfü OSMANOĞLU

Ahıska Türkleri'nin Sosyokültürel ve İktisadi Hayatına Genel Bir Bakış ...325
Nurettin ÇAKICI

Batı Trakya Türkleri 341
Nilüfer ERDEM

Rodos ve İstanköy Türkleri 363
Neval Konuk HALAÇOĞLU

Bulgaristan'daki Türk Azınlığı: Tarihî, Kültürel ve Demografik Durum ..383
Bülent YILDIRIM

Orta Doğu'da Türk Varlığı: Tarihsel Derinlikten 2024 Perspektifine 413
Fevzi ALTINOK

Avrupa Türkleri 437
Ahmet KÖKSAL

Afganistan Türkleri 471
Uğur ÜÇÜNCÜ

Avustralya'daki Türkler 493
Rıza IŞITAN

Borçalı Türkleri 507
Bahadır GÜNEŞ

DİZİN 527

ABOUT THE AUTHORS-CONTRIBUTORS

Hikmet ÖKSÜZ

Prof. Dr. Hikmet ÖKSÜZ, 1965 yılında Trabzon'un Çaykara ilçesinde doğdu. İlköğrenimini Çaykara'da, liseyi Trabzon'da tamamladı. 1987 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Tarih Öğretmenliği programından mezun oldu. 1987-1995 yılları arasında İstanbul Kartal Lisesinde öğretmen olarak görev yaptı. 1992 yılında İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsünde "Lozan'da Batı Trakya Sorunu" başlıklı teziyle yüksek lisans;1996 yılında da aynı enstitüde "Atatürk Dönemi Türkiye'nin Balkan Politikası (1923-1938" başlıklı teziyle de doktora derecesini aldı.1995 yılından beri Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünde görev yapan ÖKSÜZ, 1999 yılında yardımcı doçent, 2003 yılında doçent, 2008 yılında da profesör oldu. Bilimsel çalışma alanları 20. yüzyılda Balkanlar, Ermeni Meselesi ve Cumhuriyet Dönemi'nde Trabzon'dur. Yayımlanmış 12 kitabı ve 10 kitap editörlüğünün yanı sıra çalışma alanlarında kitap bölümü, bildiri ve makale olmak üzere 160 civarında yayını bulunmaktadır. Akademik çalışmalarının yanı sıra idari görevler de üstlenen ÖKSÜZ, 2004-2010 yılları arasında Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi bölüm başkanlığı, 2010 yılında Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü kurucu müdürlüğü, 2010-2012 yılları arasında da Edebiyat Fakültesi kurucu dekanlığı yapmıştır. 2012-2020 yılları arasında Karadeniz Teknik Üniversitesinde rektör yardımcısı olarak görev yapmıştır.

Özgür TÜFEKÇİ

Doç. Dr. Özgür TÜFEKÇİ, Lisans eğitimini Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde, yüksek lisansını University of Sheffield'de, doktorasını ise Coventry University'de tamamlamıştır. Türk Avrasyacılığı, milliyetçilik teorileri, ulus inşası, jeopolitik yaklaşımlar ve yükselen güçler üzerine çalışmalarıyla tanınan Tüfekçi, ulusal ve uluslararası dergilerde çok sayıda makale yayımlamış, editörlük ve hakemlik görevleri üstlenmiştir. Başlıca araştırma alanları Avrasyacılık, Ulus İnşası, Milliyetçilik Teorileri, Jeopolitik Kuramlar ve Yükselen Güçlerdir. Halen Karadeniz Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü öğretim üyesidir ve CESRAN International adlı düşünce kuruluşunun kurucusu ve genel direktörüdür.

The Rest: Journal of Politics and Development ve *Novus Orbis: Journal of Politics and International Relations* dergilerinin baş editörü olan Tüfekçi, akademik başarılarıyla 2018'de KTÜ tarafından "Üstün Araştırmacı" ödülüne ve ayrıca 2023 yılında YÖK Üstün Başarı Ödülü'ne layık görülmüştür.

Fevzi KIRBAŞOĞLU

Arş. Gör. Fevzi Kırbaşoğlu, Karadeniz Teknik Üniversitesi (KTÜ) Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde görev yapmaktadır. Yüksek lisans derecesini 2019 yılında aynı bölümden, "Avrupa Birliği'nin (AB) Yükselen Güçlere Yönelik Politikası: Türkiye Örneği" başlıklı teziyle almıştır. Aynı yıl, Yükseköğretim Kurulu'nun 100/2000 Doktora Burs Programı kapsamında Uluslararası Güvenlik ve Terörizm alanında doktora çalışmalarına başlamıştır. Kırbaşoğlu'nun mevcut araştırma alanları arasında AB Hukuku ve Kurumları, Avrupa Siyasal Bütünleşmesi ve Karadeniz Bölgesi'nin jeopolitik dinamikleri yer almaktadır."

ÖNSÖZ

Türk dünyası, tarih boyunca Asya bozkırlarından Avrupa içlerine, Kafkasya'dan Ortadoğu'ya, Anadolu'dan Balkanlara uzanan geniş bir coğrafyada siyasi, kültürel ve toplumsal etkileşimin merkezinde yer almış, medeniyetlerin oluşumunda belirleyici bir rol üstlenmiştir. Bugün ise Türk devletleri ile Türk toplulukları, yalnızca ortak bir dil ve kültür etrafında birleşmekle kalmayıp, aynı zamanda enerji güvenliği, ulaştırma koridorları, stratejik diplomasi, savunma iş birlikleri ve kültürel diplomasi başlıklarında giderek daha güçlü bir bütünleşmeye yönelmektedir. Bu gelişmeler, yirmi birinci yüzyılda Türk dünyasının küresel sistemde artan görünürlüğünün ve etkinliğinin en somut göstergelerini oluşturmaktadır.

2024, Türk devletleri arasındaki çok boyutlu ilişkilerin kurumsal çerçevede daha görünür hâle geldiği bir yıl olmuştur. Türk Devletleri Teşkilatı'nın derinleşen iş birliği kapasitesi, enerji ve ulaştırma hatlarının çeşitlenmesi, yüksek teknoloji, savunma sanayii ve dijital dönüşüm alanlarında ortak projelerin çoğalması, kültürel miras ve dil birliğine yönelik çalışmaların kurumsallaşması, Türk dünyasının gelecek vizyonunu daha sağlam bir zemine oturtmuştur. Bu tarihsel sürecin akademik bilgi üretimiyle desteklenmesi, Türk dünyasının bütüncül şekilde ele alınması elzem hale gelmiştir.

Bu çerçevede hazırlanan Türk Dünyası Yıllığı 2024, Türk devletleri, özerk topluluklar ve geniş Türk nüfus bölgelerine ilişkin güncel gelişmeleri sistematik bir biçimde değerlendirmeyi amaçlayan kapsamlı bir başvuru kaynağı niteliği taşımaktadır. Elinizdeki bu çalışma, 2024 yılının diplomatik, siyasi, ekonomik ve toplumsal panoramasını bütüncül bir perspektifle sunarken, olayları tarihsel süreklilik içinde analiz etmeyi hedeflemektedir.

Bu çabanın ilk ayağında, Türk dünyasına ilişkin analitik zeminin inşası titizlikle ele alınmıştır. Fevzi Kırbaşoğlu'nun çalışması, Tanzimat'tan itibaren Türkiye'nin modernleşme seyrini ve Türk devletleriyle ilişkilerin tarihsel arka planını geniş bir birikimsel çizgide değerlendirerek, yıllığa teorik bir temel sağlamaktadır. Azerbaycan üzerine kaleme alınan bölümde Orkhan Valiyev ve Burcu Temür, ülkenin Sovyet sonrası dönemde şekillenen dış politikasını enerji diplomasisi, güvenlik mimarisi ve Türkiye ile derinleşen stratejik ilişkiler ekseninde ele almaktadır. Kazakistan'a ilişkin analizde Şennur Özdemir, ülkenin siyasi istikrar arayışı, ekonomik reform adımları ve çok yönlü dış politika dengeleri üzerinde dururken, Nurhan Sağlam, Kırgızistan'ın dönüşen siyasi yapısını, yeni dış politika yönelimlerini ve bölgesel rekabet ortamındaki konumunu değerlendirmektedir. Özbekistan üzerine yazdığı bölümde Muhammed Bilal Çelik, Mirziyoyev döneminin reform sürecini, ekonomik açılım adımlarını ve Türk dünyası içindeki yenilenen rolünü ele alırken; Türkmenistan'ı inceleyen Murat Özkan, ülkenin tarafsızlık politikasını, enerji merkezli diplomatik açılımlarını ve 2024 perspektifindeki dış politika eğilimlerini analiz etmektedir. Derya Çakıcı, Kıbrıs Türk toplumunun Cumhuriyet dönemindeki siyasi ve toplumsal dönüşümünü tarihsel bir süreklilik içinde tartışırken; Alev Duran Türk-Macar ilişkilerini tarihsel bağları, kültürel etkileşimleri ve Macaristan'ın TDT içindeki konumunu da dikkate alarak incelemektedir.

Özerk topluluklara ayrılan ikinci kısımda İlyas Kemaloğlu, İdil-Ural bölgesindeki Türk topluluklarının tarihsel gelişim süreçlerini, kimlik mücadelelerini ve kültürel devamlılık dinamiklerini ortaya koymaktadır. Ömer Kul'un Uygurlar üzerine olan değerlendirmesi, tarihsel hafıza, kültürel kimlik ve güncel baskı politikalarını bütüncül bir yaklaşımla ele almakta; Derya Derin Paşaoğlu ise Kırım Tatar Türklerinin sürgün sonrası kimlik inşa sürecini ve bugün karşı karşıya kaldıkları jeopolitik baskıları incelemektedir. Nükhet Güntay, Sibirya Türklerinin demografik, kültürel ve sosyo-politik görünümlerini analiz ederken; Ayşe Beyza Ercan, Gagauz Türklerinin tarihsel oluşumunu, kimlik yapısını ve Moldova içindeki siyasal konumunu kapsamlı şekilde değerlendirmektedir.

Üçüncü bölümde yer alan Türk nüfus bölgelerine ilişkin çalışmalar, oldukça geniş bir coğrafyayı kapsamakta ve diaspora bilincinin farklı örneklerini derinlikli şekilde ortaya koymaktadır. Hakan Küçük, Kuzey Kafkasya'nın çok katmanlı yapısını ve bölgedeki güncel jeopolitik gelişmelerini değerlendirirken; Muharrem Bayrak ve Muhammed Lütfü Osmanoğlu, Balkan Türklerinin yüz yıllık siyasi ve kültürel serüvenini Lozan'dan günümüze uzanan bir çerçevede incelemektedir. Nurettin Çakıcı'nın Ahıska Türklerine ilişkin çalışması, sürgün tecrübesi, toplumsal dönüşüm ve kimlik sürekliliğini merkeze alırken; Nilüfer Erdem Batı Trakya Türk azınlığının Lozan sonrası hak mücadelesini eğitim, mülkiyet ve temsil sorunları bağlamında ele almaktadır. Neval Konuk Halaçoğlu'nun Rodos ve İstanköy Türkleri üzerine olan değerlendirmesi, adalardaki Türk varlığının kültürel mirasını ve korunma mücadelesini aktarırken, Bülent Yıldırım'ın Bulgaristan Türklerine ilişkin çalışması, göç hareketleri, demografik yapı ve siyasal temsil süreçlerine odaklanmaktadır. Fevzi Altınok, Orta Doğu'daki Türk varlığını tarihsel derinlik ve güncel kimlik siyasetleri ekseninde incelerken; Ahmet Köksal Avrupa Türklerini diaspora kimliği, entegrasyon tartışmaları ve siyasal temsil ekseninde değerlendirmektedir. Uğur Üçüncü, Afganistan Türklerinin güncel sosyo-politik durumunu, ülkenin istikrarsız yapısını dikkate alarak analiz ederken; Rıza Işıtan Avustralya'daki Türk toplumunun tarihsel göç deneyimini, kültürel sürekliliğini ve toplumsal örgütlenmesini ele almaktadır. Borçalı Türklerine ilişkin çalışmasında Bahadır Güneş ise Gürcistan bağlamında kimlik, kültür ve aidiyet dinamiklerini değerlendirmektedir.

Her biri alanında uzman araştırmacılar tarafından kaleme alınan bu bölümler, bir araya geldiğinde Türk dünyasının 2024 yılındaki seyrine dair disiplinler arası ve kuşatıcı bir panorama sunmaktadır. Türk Dünyası Yıllığı 2024'ün hem akademik literatüre hem de politika yapıcılara stratejik bir vizyon sunması en büyük gayemizdir.

Bu vesileyle, çalışmanın hazırlanmasında emeği geçen yazarlarımıza, editör kurulumuza ve yayına destek veren tüm kurumlara şükranlarımızı sunarız. Türk Dünyası Yıllığı 2024'ün araştırmacılar, öğrenciler, politika analistleri ve konuya ilgi duyan tüm okuyucular için nitelikli bir başvuru kaynağı olmasını diliyoruz. Ortak dil, tarih ve kültür bilincinin Türk dünyasını daha bütünleşik bir yapıya taşıdığı bu tarihi eşikte, Yıllığımızın bu ortak vizyona mütevazı bir katkı sağlamasını temenni ederiz.

Editörler
Prof. Dr. Hikmet ÖKSÜZ
Doç. Dr. Özgür TÜFEKÇİ
Arş. Gör. Fevzi KIRBAŞOĞLU

SÜREKLİLİK VE DÖNÜŞÜM EKSENİNDE MODERN TÜRKİYE: TANZİMAT'TAN 2024'E KURUCU FELSEFENİN EVRİMİ VE TÜRK DÜNYASI VİZYONU

Arş. Gör. Fevzi KIRBAŞOĞLU
Karadeniz Teknik Üniversitesi

GİRİŞ

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu, radikal bir başlangıç veya keskin bir kopuş olarak yorumlansa da, bu tarihsel olguyu anlamak, kökleri Osmanlı İmparatorluğu'nun son yüzyılına uzanan fikri, siyasi ve toplumsal dönüşüm süreçlerini analiz etmeyi gerektirir. Bu çalışma, Cumhuriyet'in ani bir tarihsel kırılmanın ürünü olmaktan ziyade, Tanzimat Fermanı ile başlayan ve Batılılaşma, milliyetçilik, ulusal egemenlik ve laiklik gibi temel kavramların evrimleştiği birikimsel bir modernleşme mirasının nihai sonucu olduğunu savunmaktadır. Dolayısıyla Cumhuriyet'in kurucu felsefesi ve temel ilkeleri, Osmanlı'nın son dönemindeki modernleşme arayışlarının, entelektüel tartışmalarının, siyasi mücadelelerin ve savaşların süzgecinden geçerek yeniden yorumlanması ve kurumsallaştırılması olarak okunmalıdır.

Bir ülkenin veya bölgenin belirli bir zaman dilimindeki gelişim seyrini ve stratejik konumunu anlamak, güncel olayları şekillendiren iç ve dış dinamiklerinin bütüncül bir analizini gerektirir. Bu bağlamda, Kırbaşoğlu'nun (2025), "Karadeniz Yıllığı" serisi kapsamındaki "Karadeniz: 2024 Gelişmeleri Işığında Bölgesel Değerlendirmeler" başlıklı editörlü eserinde yer alan, "Türkiye 2024" bölümü, önemli bir referans noktası teşkil etmiştir. Kırbaşoğlu, ilgili bölümde Türkiye'nin 2024 yılındaki iç ve dış politika, ekonomi, teknoloji, spor ve toplumsal dinamiklerini tematik bir yaklaşımla inceleyerek, ülkenin genel bir panoramasını sunmuştur. Mevcut çalışma ise Kırbaşoğlu'nun bu analizini bir başlangıç noktası olarak kabul edip, Türkiye Cumhuriyeti'ne giden yolun fikri ve tarihsel temellerini bütüncül bir perspektifle ele almayı ve Türkiye'nin 2024 yılında Türk devletleri ile yürüttüğü ilişkilerin güncel durumunu incelemeyi amaçlamaktadır. Aynı zamanda bu çalışma, "Türk Dünyası Yıllığı" serisinin ilk çalışmalarından olması sebebiyle, sadece 2024 yılını değil, gelecekteki yıllıkları okumak için de gerekli olan temel tarihsel bağlamı sunma ve okuyucuya kalıcı bir başvuru çerçevesi sağlama görevini de üstlenmektedir.

Çalışmada ilk olarak, Tanzimat Dönemi'nde devletin bekasını Batılı kurumları ve fikirleri anlama ve adapte etme çabasında arayan zihniyet dönüşümü, hukuki ve idari reformlar incelenecektir. Ardından, Tanzimat'ın tepeden inmeci modernleşmesine bir tepki olarak doğan ve hürriyet, vatan, meşrutiyet gibi

KAYNAKÇA

Ahmad, F. (2014a). İttihat ve Terakki (1908-1914) (N. Kalaycı, Çev.). Kaynak Yayınları.

Ahmad, F. (2014b). Modern Türkiye'nin oluşumu (Y. Alogan, Çev.). Kaynak Yayınları.

Akan, A. (2024a). TBMM Başkanı Kurtulmuş, Kazakistan Meclisi Başkanı Koşanov ile görüştü. Anadolu Ajansı. https://www.aa.com.tr/tr/politika/tbmm-baskani-kurtulmus-kazakistan-meclisi-baskani-kosanov-ile-gorustu/3224504

Akan, A. (2024b). TBMM Başkanı Kurtulmuş, Özbekistan Ali Meclisi Senato Başkanı Narbayeva ile görüştü. Anadolu Ajansı. https://www.aa.com.tr/tr/politika/tbmm-baskani-kurtulmus-ozbekistan-ali-meclisi-senato-baskani-narbayeva-ile-gorustu/3227179

Ak Parti. (2017a). Şubat 2017. https://www.akparti.org.tr/media/277954/2017-subat.pdf

Ak Parti. (2017b). Türkiye Bülteni: 15 Temmuz Özel Sayısı. https://www.akparti.org.tr/media/277959/2017-temmuz.pdf

Akşin, S. (2015). Ana çizgileriyle Türkiye'nin yakın tarihi. Cem Yayınevi.

Aliyev Tayfur, C. (2025). Kırgızistan-Türkiye diplomatik ilişkilerinin 33. yılı. Anadolu Ajansı. https://www.aa.com.tr/tr/gundem/kirgizistan-turkiye-diplomatik-iliskilerinin-33-yili/3465227

Altan, C. (2009). Türkiye'de Erken Genel Seçimleri Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi. Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 8(16), 142-158.

BBC Türkçe. (2008, 14 Mart). AKP'ye kapatma davası açtı. BBC News Türkçe. https://www.bbc.co.uk/turkish/europe/story/2008/03/080314_akp.shtml

BBC Türkçe. (t.y.). AKP kapatılmadı. BBC News Türkçe. https://www.bbc.co.uk/turkish/europe/story/2008/07/080730_turkey_akp.shtml

Berkes, N. (2021). Türkiye'de çağdaşlaşma (36. baskı). Yapı Kredi Yayınları.

Bloomberg HT. (2024). Türkiye-Azerbaycan ticaret hacmi 7,5 milyar dolara ulaştı. https://www.bloomberght.com/turkiye-azerbaycan-ticaret-hacmi-7-5-milyar-dolara-ulasti-2347872

Bormann, C. (2014). Erdoğan cumhurbaşkanı oldu. DW. https://www.dw.com/tr/erdoğan-cumhurbaşkanı-oldu/a-17886986

Coşkun, V. (2015). Çözüm Süreci: Kazanımlar ve Tehditler. Democratic Progress Institute. https://www.democraticprogress.org/wp-content/uploads/2015/10/PROOF1_Turkish_Dublin_Roundtable_FINAL-WEB.pdf

Deniz, Y. (2025). AB'nin Karadeniz Politikalarında Macaristan'ın Rolü: 2024 Dönem Başkanlığı ve Bölgesel Gelişmeler. Ö. Tüfekçi & F. Kırbaşoğlu (Ed.) içinde Karadeniz: 2024 Gelişmeleri Işığında Bölgesel Değerlendirmeler (ss. 335-363), Konya: Necmettin Erbakan University Press (NEU PRESS).

DEİK. (2024). T.C. Cumhurbaşkanı Yardımcımız Sayın Cevdet Yılmaz'ın teşrifleriyle Türkiye-Kırgızistan İş Forumu (Ankara). https://www.deik.org.tr/etkinlikler-t-c-cumhurbaskani-yardimcimiz-sayin-cevdet-yilmaz-in-tesrifleriyle-turkiye-kirgizistan-is-forumu-ankara

Efe, H. & Han, S. (2012). AB Uyum Yasalarının Türkiye'deki İnsan Haklarının Gelişimine Katkıları. Kafkas Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 3(4), 149-188.

Ercan Kınık, H. (2025). Azerbaycan 2024. Ö. Tüfekçi & F. Kırbaşoğlu (Ed.) içinde Karadeniz: 2024 Gelişmeleri Işığında Bölgesel Değerlendirmeler (ss. 39-63), Konya: Necmettin Erbakan University Press (NEU PRESS).

Gözler, K. (2017). Kemal Gözler, Elveda Anayasa: 16 Nisan 2017 Referandumu ve Bu Referandumda Oylanan Anayasa Değişikliği Hakkında Makaleler, Bursa, Ekin, Genişletilmiş 4. Baskı, 2021, X+310. Anayasa.gen.tr. https://www.anayasa.gen.tr/elveda-anayasa-kitap.htm

Gürsoy, Y. (2014). Türkiye'de Sivil-Asker İlişkilerinin Dönüşümünün Sebepleri. Uluslararası İlişkiler, 11(43), 157-180.

Haberet. (2024). Türkiye ve KKTC arasında iş birliği protokolleri imzalandı. https://www.haberet.com/gundem/turkiye-ve-kktc-arasinda-is-birligi-protokolleri-imzalandi-77811

Hamsici, M. (2024). 2010 referandumu: 'Evet', 'Hayır' ve 'Boykot' cepheleri ne demişti? BBC News Türkçe. https://www.bbc.com/turkce/articles/c4g965xdy0do

Hanioğlu, M. Ş. (2008). A brief history of the late Ottoman Empire. Princeton University Press.

Hürriyet. (2014). Erdoğan: O banka batmış zaten. https://bigpara.hurriyet.com.tr/haberler/ekonomi-haberleri/erdogan-o-banka-batmis-zaten-gezi-olaylari-ve-paralel-yapi-ananas-meselesinde-hacibayram-camiinde_ID955328
Hürriyet. (2024). TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş, Türkmenistan Meclis Başkanı Gülmanova ile görüştü. https://www.hurriyet.com.tr/gundem/tbmm-baskani-numan-kurtulmus-turkmenistan-meclis-baskani-gulmanova-ile-gorustu-42559612
Karpat, K. H. (2010). Türk demokrasi tarihi: Sosyal, kültürel, ekonomik temeller. Timaş Yayınları.
Kıbrıs Postası. (2024). 2024 yılında BM Genel Sekreteri'nin Kıbrıs'ta iki taraf arasında ortak zemin arayışı sonuçsuz kaldı. https://www.kibrispostasi.com/c35-KIBRIS_HABERLERI/n545438-2024-yilinda-bm-genel-sekreterinin-kibrista-iki-taraf-arasinda-ortak-zemin-arayisi-sonucsuz-kaldi
Kırbaşoğlu, F. (2025). Türkiye 2024. Ö. Tüfekçi & F. Kırbaşoğlu (Ed.) içinde Karadeniz: 2024 Gelişmeleri Işığında Bölgesel Değerlendirmeler (ss. 3-37), Konya: Necmettin Erbakan University Press (NEU PRESS).
Kırım Haber Ajansı. (2024). Kafkas Kartalı-2024 tatbikatı sona erdi. https://www.qha.com.tr/turk-dunyasi/kafkas-kartali-2024-tatbikati-sona-erdi-490005
Koçak, C. (2016). Türkiye'de Millî Şef dönemi (1938-1945). İletişim Yayınları.
Lewis, B. (2018). Modern Türkiye'nin doğuşu (A. Sina, Çev.; 4. baskı). Arkadaş Yayınevi.
Mardin, Ş. (2022). Yeni osmanlı düşüncesinin doğuşu (25. baskı). İletişim Yayınları.
Mepa News. (2024). Azerbaycan Türkiye'nin milli muharip uçak KAAN projesine ortak oldu. https://www.mepanews.com/azerbaycan-turkiyenin-milli-muharip-ucak-kaan-projesine-ortak-oldu-61574h.htm
Milliyet. (t.y.). Seçim sonuçları. https://secim.milliyet.com.tr
Osmanoğlu, M. L. & Kırbaşoğlu, F. (2024). 2023 yılı Türkiye panoraması: İç ve Dış Politika Ekseninde Bir Değerlendirme. Ö. Tüfekçi & F. Kırbaşoğlu (Ed.) içinde Karadeniz: 2023 Gelişmeleri Işığında Bölgesel Değerlendirmeler (ss. 7–32). Konya: Necmettin Erbakan University Press (NEU PRESS).
Önal, T. (2015). Askeri vesayet sisteminin ilk halkası: 27 Mayıs süreci ve sonrası. Turkish Studies, 10(1), 511-534.
Özbudun, E. (2022). Türkiye'nin Parlamenter Sistem Tecrübesi. Ankara Enstitüsü. https://ankaraenstitusu.org/wp-content/uploads/2022/05/ergun-ozbudun-tr.pdf
Özkaya, T. (2022, 11 Eylül). Demokrasinin unutulmayan kara lekesi: 12 Eylül darbesi. Anadolu Ajansı. https://www.aa.com.tr/tr/gundem/demokrasinin-unutulmayan-kara-lekesi-12-eylul-darbesi/2682307
Pamuk, Ş. (2014). Türkiye'nin 200 yıllık iktisadi tarihi: Büyüme, kurumlar ve eşitsizlik. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
Patan, R. & Tüfekçi, Ö. (2021). Çok Yönlü Dış Politika Arayışında Türkiye: 2020. Ö. Tüfekçi (Ed.) içinde Karadeniz: 2020 Gelişmeleri Işığında Bölgesel Değerlendirmeler (ss. 13-50). Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayınları.
Patan, R. (2022). Girişimci ve İnsani Dış Politika Işığında Türkiye: 2021. Ö. Tüfekçi & F. Kırbaşoğlu (Ed.) içinde Karadeniz: 2021 Gelişmeleri Işığında Bölgesel Değerlendirmeler (ss. 13-52). Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayınları.
Patan, R. (2023). Girişimci ve İnsani Dış Politika Işığında Türkiye: 2022. Ö. Tüfekçi & F. Kırbaşoğlu (Ed.) içinde Karadeniz: 2022 Gelişmeleri Işığında Bölgesel Değerlendirmeler (ss. 13-47). Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayınları.
Rehimov, R. (2024). Azerbaycan ile Türkiye arasındaki doğal gaz tedarik anlaşması 2030 sonuna kadar uzatıldı. Anadolu Ajansı. https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/azerbaycan-ile-turkiye-arasindaki-dogal-gaz-tedarik-anlasmasi-2030-sonuna-kadar-uzatildi/3239202
SAÜ TÜRKMER. (2024a). 2024/Temmuz Ayı Türk Dünyası Gündemi. https://turkmer.sakarya.edu.tr/sites/turkmer.sakarya.edu.tr/file/Temmuz_Gundem.pdf
SAÜ TÜRKMER. (2024b). 2024/Haziran Ayı Türk Dünyası Gündemi. https://turkmer.sakarya.edu.tr/sites/turkmer.sakarya.edu.tr/file/Haziran_Gundem.pdf
SAÜ TÜRKMER. (2024c). 2024/Ekim Ayı Türk Dünyası Gündemi. https://turkmer.sakarya.edu.tr/sites/turkmer.sakarya.edu.tr/file/SAU_TURKMER-EKIM_2024_SON1.pdf
SAÜ TÜRKMER. (2024d). 2024/Eylül Ayı Türk Dünyası Gündemi. https://turkmer.sakarya.edu.tr/sites/turkmer.sakarya.edu.tr/file/Eylul-Gundem.pdf
SAÜ TÜRKMER. (2024e). 2024/Mart Ayı Türk Dünyası Gündemi. https://turkmer.sakarya.edu.tr/sites/turkmer.sakarya.edu.tr/file/Mart_Gundemi1.pdf
SAÜ TÜRKMER. (2024f). 2024/Kasım Ayı Türk Dünyası Gündemi. https://turkmer.sakarya.edu.tr/sites/turkmer.sakarya.edu.tr/file/Kasim_2024.pdf

SAÜ TÜRKMER. (2024g). 2024/Nisan Ayı Türk Dünyası Gündemi. https://turkmer.sakarya.edu.tr/sites/turkmer.sakarya.edu.tr/file/TURKMER_NISAN_GUNDEMI.pdf
Sayın, A. (2024). 7 Haziran-1 Kasım 2015 seçimlerine giden süreçte ve sonrasında Türkiye'de neler yaşandı?. BBC News Türkçe. https://www.bbc.com/turkce/articles/c99vv5927g9o
Shaw, S. J. & Shaw, E. K. (2018). Osmanlı İmparatorluğu ve modern Türkiye (Cilt 2, M. Harmancı, Çev.). E Yayınları.
Solak, Y. & Karataş, M. (2025). Türkiye'nin Koalisyonlu Yılları (1991-2002). 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum, 14(41), 305-322.
Toptaş, Z. (2024). Yeniden hizmete açılan Bakü-Tiflis-Kars demir yolu hattı "Orta Koridor"u da hareketlendirecek. Anadolu Ajansı. https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/yeniden-hizmete-acilan-baku-tiflis-kars-demir-yolu-hatti-orta-koridoru-da-hareketlendirecek/3230025
Tosun, M. (2024). Cumhurbaşkanı Yardımcısı Yılmaz: Kazakistan ile madencilik ve elektrik alanında işbirliğini güçlendireceğiz. Anadolu Ajansı. https://www.aa.com.tr/tr/gundem/cumhurbaskani-yardimcisi-yilmaz-kazakistan-ile-madencilik-ve-elektrik-alaninda-isbirligini-guclendirecegiz/3202354
Tunaya, T. Z. (2010). Türkiye'de siyasal gelişmeler (1876-1938) (Cilt 1). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
Türk Devletleri Teşkilatı. (2024). Türk Devletleri Teşkilatı Devlet Başkanları Gayrıresmi Zirvesi Azerbaycan'ın Şuşa kentinde gerçekleştirildi. https://www.turkicstates.org/tr/haber/turk-devletleri-teskilati-devlet-baskanlari-gayriresmi-zirvesi-azerbaycanin-susa-kentinde-gerceklestirildi
Türkiye-Kazak İş İnsanları Birliği. (2024). Kazakistan Dışişleri Bakanı III. Antalya Diplomasi Forumu'na katıldı. https://tukib.kz/haber/kazakistan-disisleri-bakani-iii-antalya-diplomasi-forumuna-katildi
T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı. (2024). Cumhurbaşkanı Erdoğan, Macaristan'daki temaslarını tamamlayarak yurda döndü. https://www.iletisim.gov.tr/turkce/haberler/detay/cumhurbaskani-erdogan-macaristandaki-temaslarini-tamamlayarak-yurda-dondu
T.C. Dışişleri Bakanlığı. (2024a). 3+3 Güney Kafkasya Bölgesel İşbirliği Platformu'nun üçüncü toplantısı (18 Ekim 2024, İstanbul). https://www.mfa.gov.tr/3-3-guney-kafkasya-bolgesel-isbirligi-platformunun-ucuncu-toplantisi--18-ekim-2024--istanbul.tr.mfa
T.C. Dışişleri Bakanlığı. (2024b). Belirsizlikler çağında kararlı ve güçlü Türk dış politikası. https://www.mfa.gov.tr/site_media/html/belirsizlikler-caginda-kararli-ve-guclu-turk-dis-politikasi-2025-kitapcik.pdf
T.C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı. (2025). Türkmen Gazı Türkiye'ye Geliyor. https://enerji.gov.tr/haber-detay?id=21448
T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı. (2025). 2024 yılı idare faaliyet raporu. https://sgb.ktb.gov.tr/Eklenti/137482,2024-idare-faaliyet-raporu-2082025-imzasizpdf.pdf?0
T.C. Millî Savunma Bakanlığı. (2024). Türkiye-Azerbaycan İkili SAT-2024 Tatbikatı Basın Duyurusu. https://www.msb.gov.tr/Basin-ve-Yayin/Aciklamalar/3a006aa01cdc-492d8fc298fa757e69f2
T.C. Trabzon Valiliği. (2024). Özbekistan Fahri Konsolosluğu Trabzon'da açıldı. http://trabzon.gov.tr/ozbekistan-fahri-konsoloslugu-trabzonda-acildi
Yayman, H. (t.y.). Türkiye'nin Kürt sorunu hafızası. SETA. https://file.setav.org/Files/Pdf/20130130121531_seta-turkiyenin_kurt_sorunu_hafizasi.pdf
Zürcher, E. J. (2019). Modernleşen Türkiye'nin tarihi (Y. Saner, Çev.; 4. baskı). İletişim Yayınları.

DİZİN

A

Abdülmecid 174
Ahıska Türkleri vi, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 507, 508, 517, 524
Ahmet Anzavur 8
Ahmet Rıza 6
Akaev 79, 80, 81, 85
Altay Cumhuriyeti 255, 257, 258, 259
Altay Türkleri 258, 259, 262
Altınordu 100, 102, 103, 118, 362
Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk 8
Ankara Hükümeti 181
Aral Gölü 69, 111, 114
Atatürk vii, 9, 10, 156, 163, 164, 177, 178, 182, 183, 187, 188, 262, 272, 360, 362, 389, 390, 409, 410, 435, 490, 496, 497, 500, 506, 522, 526
Avrasya 52, 53, 54, 59, 61, 62, 68, 74, 76, 79, 85, 96, 118, 146, 147, 188, 204, 248, 249, 252, 258, 259, 265, 338, 415, 434
Avrasyacılık vii
Avrasya Ekonomik Birliği 62, 74
Azerbaycan v, ix, 4, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 59, 70, 85, 86, 92, 93, 125, 126, 135, 137, 138, 139, 140, 148, 276, 285, 286, 287, 295, 297, 326, 328, 331, 332, 334, 335, 336, 338, 416, 431, 432, 434, 507, 508, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 520, 521, 524, 526
Azerbaycan Cumhuriyeti 28, 29, 30, 31, 32, 33, 37, 40, 41, 43, 54, 517
Azerbaycan Türkleri 507, 517, 524

B

Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) 28, 85
Balkan Savaşları 4, 7, 9, 178, 341, 344, 361, 362, 388, 389, 409, 410
BALKAN TÜRKLERİ 307
Başkurdistan v, 170, 195, 196, 197, 200, 201, 202, 204
Başkurtlar 192, 193, 194, 195, 200, 201, 203
Batılılaşma 3, 4, 5, 9, 22
Berlin Antlaşması 327, 387
BORÇALI TÜRKLERİ 507
Buhara Emirliği 110, 113, 114

C

Ceditçilik 110
Cengiz Aytmatov 134
Cengiz Han 119, 193, 208, 209, 230, 257, 483, 484, 487
Çarlık Rusyası 133, 141, 191, 192, 194, 196, 257
Çin Halk Cumhuriyeti 49, 78, 205, 224
Çuvaş Türkleri 191, 192

D

Dağlık Karabağ 45, 52
devletçilik 6, 10, 11, 22
Doğu Türkistan 61, 100, 102, 103, 113, 205, 206, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 471, 487

E

Ebulfez Elçibey 30, 31, 32, 51
enerji güvenliği ix, 41, 72
Enver Paşa 119
Ermeni Meselesi vii
Erzurum Kongresi 7

F

Fergana vadisi 89, 205
Fuzuli 41

G

Gagauzlar 263, 265, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281
Gagauz Yeri 274, 275, 278
Gaspıralı İsmail 134, 247, 248
Göktürkler 125, 256
Gümülcine 313, 322, 341, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 351, 354, 355, 356, 357, 358, 360
Güney Azerbaycan 31, 46, 431, 432, 434, 510, 512, 513, 514
Güney Türkistan 127, 471, 473, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 485, 487, 489, 490

H

Halifelik 414
Hazar Denizi 35, 36, 39, 46, 48, 57, 66, 85, 105, 114, 123, 125, 127, 129, 137, 285, 287, 326
Hive Hanlığı 107, 108, 109, 111, 112, 114, 126, 127, 128, 129, 141, 147, 148
Hunlar 472, 478, 507, 524

I

II. Abdülhamit 4, 6, 7
İç Asya 178
İDİL-URAL 191
İpek yolu 471
İskitler 99
İtilaf Devletleri 7, 177, 180
İttihat ve Terakki 4, 6, 7, 9, 23

K

Kafkas İslam Ordusu 37
Karakalpaklar 99, 114, 115, 478, 480, 488, 512
Kaşgar 107, 120, 205, 206, 207, 208, 209, 211, 213
Kazak Hanlığı 104, 108, 109, 487
Kazakistan v, ix, 4, 17, 18, 19, 22, 23, 25, 31, 39, 48, 49, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 78, 80, 84, 85, 86, 87, 92, 93, 97, 99, 102, 103, 123, 197, 213, 217, 218, 219, 223, 243, 251, 257, 258, 263, 326, 331, 332, 333, 334, 336, 338, 346, 359, 490
Kazan Tatarları 195
Kıpçaklar 191, 193, 267, 410, 478, 480, 507, 508, 512, 526
Kırgızistan v, ix, 4, 17, 19, 22, 23, 34, 48, 57, 60, 61, 62, 64, 67, 68, 75, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 99, 217, 218, 219, 263, 326, 333, 334, 336, 338
Kırım Hanlığı 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 247, 248, 249
Kırım Tatarları 234, 236, 244, 245, 246, 247, 248
Kurtuluş Savaşı 152, 177

M

Macaristan ix, 4, 17, 21, 22, 23, 25, 40, 85, 92, 93, 102, 139, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 272, 390, 446
Mebusan Meclisi 8
Milli Mücadele 4, 6, 7, 8, 9, 22, 419, 435
Misak-ı Milli 342, 360
modernleşme ix, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 11, 13, 17, 22, 181, 182, 240, 384, 397, 430
Moğollar 102, 169, 193, 209, 257, 473
Mondros Mütarekesi 180, 328, 419
Musul Meselesi 435

N

Nahçıvan 18, 32, 40, 46, 52, 55, 92, 513, 514
Namık Kemal 6, 381
Nazarbayev 67, 69, 70, 72, 75
Nogaylar 238, 248, 287, 295, 296, 302

O

Orta Asya 33, 35, 46, 57, 58, 59, 60, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 69, 71, 72, 74, 76, 77, 78, 79, 80, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 91, 92, 93, 94, 95, 97, 99, 102, 116, 137, 146, 170, 178, 204, 223, 225, 243, 252, 259, 263, 265, 297, 298, 301, 325, 409, 415, 416
Osmanlıcılık 7, 9, 311
Osmanlı İmparatorluğu 3, 4, 7, 25, 177, 180, 188, 248, 269, 308, 361, 363, 364, 378, 409, 413, 417, 418, 434, 437
otoriter modernleşme 4
Özbek Hanlığı 111
Özbekistan v, ix, 4, 17, 19, 20, 22, 23, 25, 48, 49, 54, 57, 59, 60, 62, 64, 66, 67, 74, 77, 78, 84, 86, 87, 88, 89, 90, 92, 93, 95, 96, 97, 99, 100, 101, 102, 111, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 123, 124, 143, 197, 217, 229, 244, 263, 326, 333, 334, 336, 471, 476

P

Prens Sabahattin 6

R

Rus İmparatorluğu 253, 270, 271, 272

S

Sanayi Devrimi 453
Selçuklular 126, 265, 413, 415, 416, 417, 434, 435, 478, 508
Sibirya Türkleri vi, 251, 252, 262
Sivas Kongresi 7
Sovyetler Birliği v, 10, 27, 28, 29, 34, 36, 37, 50, 77, 79, 84, 85, 87, 88, 89, 90, 92, 94, 95, 115, 123, 127, 133, 134, 135, 136, 138, 141, 142, 143, 144, 183, 192, 195, 196, 199, 200, 201, 202, 204, 242, 244, 245, 253, 254, 258, 325, 328, 329, 331, 332, 333, 336, 337, 391, 393, 474, 475, 490, 509, 513, 518, 519, 521, 522, 525

T

Tanzimat Fermanı 3, 4, 9, 22
Taşkent 20, 89, 99, 104, 105, 106, 107, 108, 113, 114, 115, 116, 120, 141
Tataristan v, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 204, 234, 293
TATAR TÜRKLERİ 229
TDT ix, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 51, 52, 70, 77, 84, 85, 91, 92, 93, 97, 139, 140
Teşkilat-ı Esasiye Kanunu 8
Türk boyları 191, 193, 205, 206, 429, 471, 473, 489, 511, 524
Türkistan 61, 71, 92, 100, 102, 103, 104, 107, 108, 110, 112, 113, 114, 118, 119, 120, 124, 126, 127, 129, 133, 134, 140, 141, 145, 147, 148, 205, 206, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 248, 332, 384, 409, 419, 471, 472, 473, 474, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 487, 488, 489, 490
Türkleşme 193, 267, 385, 386
Türklük 125, 141, 169, 187, 204, 277, 280, 324, 328, 338, 341, 361, 432, 488, 514, 523,

524
Türkmenistan v, ix, 4, 17, 20, 22, 24, 39, 48, 49, 57, 58, 59, 62, 64, 68, 69, 92, 93, 99, 114, 123, 124, 127, 128, 129, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 217, 276, 334, 471, 476, 485
Türkmenler 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 141, 142, 143, 144, 146, 148, 225, 267, 268, 435, 471, 476, 478, 479, 480, 481, 482, 485, 486

U

uncited 434
Ural Dağları 170, 191, 251, 252
Uygur Kağanlığı 207, 209, 257
Uygurlar v, x, 125, 205, 206, 207, 208, 209, 212, 214, 219, 220, 225

V

Volga 191, 197, 200, 202, 234, 241, 266

Z

Zeki Velidi Togan 483
Zengezur Koridoru 46, 47, 51

Türk dünyası, geçmişten günümüze uzanan tarihsel bağları, kültürel çeşitliliği ve jeopolitik önemiyle her zaman küresel siyasetin merkezinde yer aldı. Bu yıllık, 2024 yılı çerçevesinde Türk devletleri, özerk topluluklar ve farklı coğrafyalardaki Türk nüfuslarının siyasi, ekonomik, kültürel ve toplumsal dinamiklerini kapsamlı bir bakış açısıyla ele almaktadır. Türkiye'den Azerbaycan'a, Kazakistan'dan Kırgızistan'a, Özbekistan'dan Türkmenistan'a, Kıbrıs Türkleri'nden Balkanlar, Orta Doğu, Avrupa ve Avustralya'daki Türk diasporasına kadar geniş bir coğrafi yelpazede, süreklilik ve dönüşüm ekseninde yaşanan gelişmeler analiz edilmektedir. Türk Devletleri Teşkilatı'nın kurumsallaşma sürecinden enerji koridorlarına, kültürel diplomasi hamlelerinden azınlık topluluklarının güncel meselelerine uzanan çok boyutlu incelemeler, bu çalışmayı araştırmacılar, öğrenciler ve politika yapıcılar için değerli bir başvuru kaynağı haline getirmektedir. Hikmet Öksüz, Özgür Tüfekçi ve Fevzi Kırbaşoğlu editörlüğünde hazırlanan Türk Dünyası Yıllığı 2024, hem akademik çevreler hem de Türk dünyasının güncel gelişmelerini anlamak isteyen geniş bir okur kitlesi için, tarihin sürekliliğini ve günümüzün dönüşümünü buluşturan bir eser olarak raflardaki yerini almaktadır.

NEU PRESS
www.neupress.org
pressneu